

Svensk Vindenergis remissvar om Förslag till nya energipolitiska mål

Svensk Vindenergi tackar för möjligheten att svara på remissen om Förslag till nya energipolitiska mål. Svensk Vindenergi är en branschförening för företag som arbetar med vindkraft. Elproduktionen från vindkraft förväntas öka från 33 TWh år 2022 till 56 TWh år 2026. Merparten av denna ökning är satsningar från Svensk Vindenergis medlemsföretag.

Sverige elektrifieras i snabb takt. Land- och havsbaserad vindkraft har stor potential att redan idag bidra till den klimatomställning i industri- och transportsektorerna som är nödvändig för att bibehålla svensk konkurrenskraft. En elektrifiering som går i takt med industrins behov stärker den svenska konkurrenskraften. EU:s medlemsstater har redan åtaganden till 2030 enligt unionens energi- och klimatlagstiftning och inom kort kommer kommissionen att lämna förslag till sådana mål till 2040. Alla medlemsstater måste därför ställa om, och för de som är sena blir det dyrt och de tappar konkurrenskraft. EU-kommissionen konstaterade dessutom nyligen att medlemsländernas utkast till uppdaterade nationella energi- och klimatplaner – däribland Sveriges – är otillräckliga för att nå de nuvarande EU-målen. Det är en betydligt mer effektiv klimat- och näringspolitik att se till att Sverige klarar elektrifieringen på hemmaplan i stället för att köpa dyrt utsläppsutrymme från andra EU länder eftersom en elektrifiering som går i takt med industrins behov också stärker den svenska konkurrenskraften. Ett upplägg där Sverige väljer att köpa utsläppsutrymme från andra länder skulle leda till att Sverige i praktiken betalar för andra länder att behålla eller stärka sin långsiktiga konkurrens, snarare än vår egen.

Sammanfattning av Svensk Vindenergis synpunkter

- En elektrifiering som går i takt med industrins behov stärker den svenska konkurrenskraften. Tidsperspektivet 2030/2035 är helt avgörande för svensk konkurrenskraft.
- Det föreslagna energipolitiska planeringsmålet behöver kompletteras med etappmål om utbyggd elproduktion nedbrutet inte bara på geografi utan även tid. Utbyggnadsmålen bör vara teknikneutrala och följas upp med regelbundna kontrollstationer.
- Ändra det energipolitiska målet om 100 % fossilfritt elsystem till ett 100% fossilfritt energisystem.
- Utforma ett leveranssäkerhetsmål som är teknikinkluderande, dvs låt alla kraftslag och tekniker bidra. Det är också viktigt för att få ett så kostnadseffektivt system som möjligt.
- Ställ teknikneutrala krav på funktioner i elsystemet: möjliggör en marknadsdesign som kan inkludera så många tekniker som möjligt, för att öka likviditeten och stabiliteten i systemet.

- Energieffektivisering är centralt för omställningen och planeringen av det svenska elsystemet får inte innebära en sänkt ambitionsnivå.

Utvecklade synpunkter på förslagen

Planeringsmål för elsystemet

Svensk Vindenergi instämmer med regeringen att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser och att utvecklingen av energisystemet behöver också ske på ett kostnadseffektivt sätt för samhället. Svensk Vindenergi stödjer därför regeringens förslag att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen, men anser att ett mål om ”ett elbehov om minst 300 TWh år 2045” inte är tillräckligt för att skapa de förutsättningar som krävs för att möjliggöra detta.

Tidsperspektivet 2030 och 2035 är helt avgörande för svensk konkurrenskraft

Att sätta ett planeringsmål om ett elbehov till 2045 är visserligen samma tidsperspektiv som målet om klimatneutralitet 2045. Men för att utbygganden av elproduktion ska kunna gå i takt med det ökande elbehovet behövs det mål nedbrutna i tid. Enligt den myndighetsgemensamma uppföljningen av elektrifieringen förväntas elbehovet till 2045 ligga i intervallet 200–340 TWh, men redan till 2030 förväntas behovet öka betydligt. Basindustrins energisamarbete SKGS har exempelvis angett ett ökat behov om 70 TWh redan 2030¹, och även transportsektorn genomgår en elektrifiering som bidrar till en ökad elanvändning. Även med regeringens aviserade planer för utbyggnaden av ny kärnkraft kommer andra kraftslag att behövas för att täcka det ökade behovet av fossilfri el fram till åtminstone 2040. Spannets storlek visar på osäkerheterna om och när i tiden industriprojekt blir genomförda, samt i vilken takt deras produktion och elbehov ökar. Ju närmre i tid desto säkrare kan prognoserna vara. Svensk Vindenergi instämmer med regeringen att ”det är viktigt att utbyggnaden av elsystemet sker på ett sådant sätt att systemet kan tillhandahålla den effekt som krävs för att ansluta nya elförbrukare och elproducenter”. Eftersom näringslivets elbehov ökar i närtid bör regeringens skrivning i praktiken betyda att stora nytillskott av el inte får dröja mer än ett årtionde. Därför behöver regeringens föreslagna användningsmål kompletteras med tidsatta etappmål till exempelvis 2030, 2035 och 2040 om elproduktion för att säkerställa att utbygganden av elproduktion och nätinfrastuktur sker i linje med målet om nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. Elproduktionsmålen bör vara teknikneutrala och bör följas upp med regelbundna kontrollstationer. Svenska kraftnät bedömer i sin långsiktiga marknadsanalys² att för att möta den stora efterfrågan på el i samtliga elanvändningsscenarier krävs en årlig utbyggnadstakt i elproduktionen med mellan 2-7,5 TWh år 2025-2045.

¹ [Basindustrins elbehov - SKGS](#)

² [Långsiktig marknadsanalys \(svk.se\)](#)

Ändra målet om 100 % fossilfritt elsystem till ett 100% fossilfritt energisystem

Regeringen ändrade 2023 målet om ett 100 % förnybart elsystem till 100 % fossilfritt elsystem. Idag är elsystemet redan till 98 % fossilfritt, varför målet i princip redan var uppnått redan när det infördes. Menar regeringen allvar med att få ner utsläppen i hela samhället kan målet om fossilfrihet dock inte begränsas till enbart elsystemet. Ett energipolitiskt mål kan år 2024 inte bara handla om el. Det är elektrifieringen som möjliggör omställningen även i andra sektorer, och det är i dem som det i dagsläget finns stora mängder fossil energi kvar att byta ut till fossilfria alternativ. Sektorsintegreringen är ett faktum, där el -och värmesektorn kopplas ihop med industrisektorn. Ett mål om ett 100% fossilfritt energisystem skulle på ett bättre sätt spegla verklighetens utmaningar att nå fossilfrihet i hela samhället. Då räcker det inte att planera för ett elbehov om 300 TWh. Den myndighetsgemensamma bedömningen av hur elektrifieringen fortskrider pekar mot en elanvändning på 340 TWh år 2045. Om energisystemet ska bli fossilfritt kommer elsystemet att behöva växlas upp till 450–500 TWh år 2045.

Utifrån samhällets omställning till nettonoll-utsläpp ser vi idag också att de olika affärsstrategierna utvecklas för att anpassa sig till en skiftande verklighet. Nya investeringar för framtiden bygger på att elsystemet kommer att förändras och tillgången till effekt bli mer utmanande dygnet runt. I grund och botten blir det en prisfråga där de länder eller regioner som kan få det billigaste priset genom både produktion och flexibilitet avsevärt kommer stärka sin konkurrensförmåga. I affärsupplägget för en större investerare är investeringar i förnybar elproduktion en del av en helhet i ett mycket mer komplicerat upplägg där investeringar i annan ny grön teknik görs under förutsättningarna att den billiga förnybara elen också byggs ut. Ett mål om ett 100 % fossilfritt energisystem skulle därför öka långsiktigheten och stärka svensk förmåga att attrahera kapital.

Prisvolatilitet

Prisvolatilitet behöver inte utgöra ett problem om genomsnittspriset pressas och det finns tillräckliga prissäkringsmekanismer. Volatilitet ger prissignaler som leder till incitament att göra förändringar och investeringar som är långsiktigt bra för systemet, d.v.s. energieffektivisering, investeringar i flexibilitet och lagring³. Om elpriserna ska stabiliseras behövs i stället flexibla resurser, exempelvis vattenkraft, laststyrning, vätgas och energilagring.

Om priserna stabiliseras på en för låg nivå kommer det hämma utbyggnaden av ny elproduktion. Om priserna stabiliseras på en för hög nivå så kommer det straffa investeringar i ny industri eller övergång till mer elintensiv industri. Eftersom Sveriges konkurrenskraft är beroende av el till konkurrenskraftiga priser jämfört med andra länder bör det diskuteras om målet är ett system med stabila men högre priser, eller ett system med lägre pris men som har mer volatilitet på kort sikt. De batterier som idag installeras bedöms t.ex. kunna hantera volatiliteten i en nära framtid.

³ Exempelvis: [Floating contracts behind Friday demand dip – Finnish Energy | Montel \(montelnews.com\)](#)

Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Kvantifiera de funktioner elsystemet behöver och låt alla kraftslag och tekniker bidra

Svensk Vindenergi stödjer det föreslagna leveranssäkerhetsmålet ”Det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.”, men anser att regeringen bör klargöra vilka motiverade hinder som finns som inte behöver undanröjas.

Vad som är samhällsekonomiskt effektivt kan variera och kopplar exempelvis till vilka näringspolitiska mål som finns. Det är viktigt att bedömningarna är stabila över tid och inte blir suboptimerade. Regeringen bör i den kommande energiinriktningspropositionen utveckla resonemang om kostnader och kostnadsfördelning i systemet. Regeringen beskriver i konsekvensanalysen att ”Ett leveranssäkerhetsmål kan indirekt påverka vilka kraftslag som byggs ut. Leveranssäkerhetsmålet är utformat för att främja de förmågor som stödjer elsystemet, inte specifika kraftslag”. För att undvika ett mål som främjar enskilda kraftslag behöver de funktioner i elsystemet som behövs för frekvens- och spänningshållning kvantifieras och de krav som ställs på dessa funktioner måste vara teknikneutrala. Vid utformningen av leveranssäkerhetsmålet bör regeringen ha i beaktande att den nordiska synkronområdet är ett av världens mest sammanlänkande och att målet därav också behöver ta hänsyn till förmågor som systemet kräver ska ske i förhållande det nordiska behovet och inte enbart den svenska. De nordiska TSO:erna tog under hösten 2023 fram en rapport⁴ som bland annat visar på att andelen förnybart kommer att öka kraftigt inom hela området, ökad andel elanvändning, behov av flexibilitet samt mer kraftelektronik. Deras slutsats är att det är en utmaning som bäst hanteras gemensamt. För att få ett så kostnadseffektivt system som möjligt behöver ett leveranssäkerhetsmål vara teknikinkluderande, dvs alla kraftslag och tekniker måste få möjlighet att bidra.

Det är viktigt att målet möjliggör en marknadsdesign som kan inkludera så många tekniker som möjligt, för att öka likviditeten och stabiliteten i systemet. Det är också viktigt med tanke på att Sverige har Europas högsta tillgänglighetsnorm, som om systemet inte styrs mot kostnadseffektivitet riskerar att leda till ett energisystem som är mycket dyrare än det skulle behöva vara. Ett alltför dyrt elsystem missgynnar Sveriges chanser att klara av omställningen med bibehållen eller ökad välfärd.

Energisäkerhet

Ett energipolitiskt leveranssäkerhetsmål behöver även beakta säkerhetspolitiska aspekter. Bränsleoberoende kraftslag har en fördel att kunna leverera el även i geopolitiska kriser eller krig där bränslen begränsas eller stoppas och kan därmed bidra till ett ökat energioberoende.

Energieffektiviseringsmål

Svensk Vindenergi instämmer med regeringen att energieffektiviseringsmålet bör ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt

⁴ [Nodric Grid Development Perspective 2023](#)

utnyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen.

Dagens mål är inte anpassat till en gröna omställningens behov av elektrifiering. Däremot får en sådan översyn inte innebära en sänkt ambitionsnivå i förhållande till klimatmålen. Effektiv energianvändning minskar resursåtgången generellt och därmed miljöpåverkan och påverkan på klimatet. När man ser till hela energisystemet finns fantastisk effektiviseringspotential, t.ex. genom elektrifiering av transporter eller genom effektiv elproduktion utan termiska förluster. Även termiska förluster som bedöms vara nödvändiga för att bygga ut elproduktionen behöver angripas med systemintegreringsåtgärder som syftar till att minimera energiförluster, genom exempelvis att tillvarata restvärme från industrier och vätgasproduktion.

Konsekvensanalys

Det remitterade förslaget utgörs av omfattande förslag som har stor påverkan på energiproduktion, energiförsörjning, utformning och utbyggnad av elnät samt tillgång och kostnader för el och energi. Regeringen anger i promemorian att förslagen är de allra viktigaste för den energipolitiska inriktningspropositionen. Promemorian innehåller en mycket begränsad konsekvensanalys. Det är av stor vikt att de delar som i promemorian beskrivs som förslag nog utreds. Den kommande propositionen behöver beskriva hur målen ska utformas och vilka överväganden som ligger till grund för dem. Samtidigt bör det mycket noggrant beskrivas vilka konsekvenser målen får. Det gäller såväl miljömässiga konsekvenser som kostnadsmässiga konsekvenser för företag, kommuner och elanvändare. I konsekvensanalysen bör påverkan av utformningen av ett leveranssäkerhetsmål för olika typer av energiproduktion att bedriva verksamhet särskilt belysas. En analys hur målen påverkar klimatmålen och Sveriges åtaganden i förhållande till EU-rättsliga förpliktelser om att minska Sveriges utsläpp bör också göras.

Stockholm 2024-01-31

Daniel Badman
Vd
Svensk Vindenergi

Lina Kinning
Ansvarig energisystem
Svensk Vindenergi